

11 nemzet 133 lova mérte össze tudását július 12–13-án Bábolnán, a ménés alapításának 225. évfordulójának tiszteletére rendezett nemzetközi tenyészszemlén.

A gyönyörű típusú 263 Gazal XVII senior kanca champion a Bábolnai Ménésből

ÍRTA RÁSKY PÉTER
FOTÓ WWW.LOVASFOTO.HU

Sokáig kellett várni, hogy újra ilyen rangos tenyésztési esemény legyen itt, hiszen nyolc év telt el a legutóbbi szemle óta. Ezért aztán nagy várakozás előzte meg a show-t, amelyet egyfajta születésnapi ajándéknak is szánt a 225 éves jubileum alkalmából a Bábolnai Ménésbirtok Kft. Sajnos a magyar tenyésztők, vélhetően a gazdasági helyzet okán, viszonylag kisebb számban képviseltették magukat a megszokottnál, szépszámmal voltak viszont a szomszédos államokból, Ausztriából, Szlovákiából, Horvátországból, de jöttek norvég, német, román, cseh és lengyel tenyésztők is a megmérettetésre. A hétvégi eseményszorozat már pénteken elkezdődött, mikor is az ISG közgyűlés, majd a küllembíró-továbbképzés zajlott. A nagyközönség azonban leginkább a show-ra volt kíváncsi, amely az ünnephez méltóan ízlésesen berendezett lovaspályán, a bírók bevonulásával vette kezdetét. A szombati napon a shagya-arab junior (1-3 éves) kategóriák, valamint az arab telivér fajtacsoport versenyei kerültek lebonyolításra.

A 225 éves Bábolna ünnepén

Shagya-arab ISG Európa Championátus és nemzetközi arab telivér „C” show

Arab telivérek – szólt a magyar himnusz is!

Az arab telivérek küllemi bírálatát szokás show-nak is nevezni, mivel némiképp eltér a többi lófajta, akár a shagya-arab küllemi bírálatától. Egy-egy nemzetközi show megrendezéséről a nemzetközi (WHO) és az európai szervezet (ECAHO) dönt. A show típusú bírálaton dominál a ló bemutatása, viszont kisebb hangsúllyal esnek latba egyes fontos használati tulajdonságok. A subjektív „szépség” és a lendületes lebegő ügetés, a ló idomítottsága, felállítása és a felvezető-ló kapcsolata meghatározó. A pontozás hat

szempont alapján történik. Ezek: típus, fej, nyak, törzs és felsővonal, lábak, mozgás. A mozgás elbírálásánál nincs különböztetve a lépés és az ügetés. Így aztán – és ezt a bírálaton is jól lehetett érzékelni – egy jó lépésű ló (melyből viszonylag keveset láttunk, ezek azonban örvendően jellemzően magyar tulajdonú lovak voltak) hátrányban volt egy apró léptű, de látványosan ügető társával szemben. A pontozás 1–20-ig terjed résztulajdonságokként. A pontszámokban is jól tükröződően a lábak bizonyultak a leggyengébb láncszemek. Alig volt olyan ló, amelyik 15-16-nál magasabb pontot kapott volna a lábszerkezetére. Jellemző hibák a rosszul inalt elülső

lábak, a fűzött hosszú száruk, a kevés kontúrral rendelkező lapos ízületek, olykor a hátraállítottság. Ezek következtében a mozgás, főleg lépésben, sok kívánnivalót hagy maga után. Ezzel szemben típusban, fej, nyak tekintetében sokkal jobb a helyzet, gyönyörű, igazi arab kisugárással rendelkező lovakat láthattunk. Fialat osztályokban néhány nagynevű mén, mint Ekstern, Kahil Al Shaqab, a junior világyőztes, vagy WH Justice, szintén a top tízbe tartozó örökítő utódait is megcsodálhattuk. Mellettük természetesen az utóbbi évek magyar ménjeinek csikói is bemutatkoztak. Mint ahogy azt sejteni lehetett, nagyon jól szere-

peltek a lengyel tenyésztésű lovak, így a junior arany kanca champion címet a WM Justice apaságú Nadira Regalis szerezte meg. A junior ménnek közül az arany champion a szintén lengyel tenyésztésű Kahil Al Shaqab apaságú El Shanti lett. A bábolnai tenyésztésű lovak közül a GR Amaretto apaságú Labib B kapott bronz championi címet. Az idősebb generáció szombat délután, a junior shagya-arab korosztályok után került bemutatásra. A kancák között egy gyönyörű fejú, kevésbé jó farú, viszont klasszis mozgással rendelkező lengyel kanca, a Michalowi Ménes által tenyésztett, Ekstern apaságú Emethyna nyert a szemle legmagasabb pontszámával (333). Nincs okuk azonban a szégyenkezésre a házigazda bábolnai lovaknak sem, hiszen az El Nabila B apaságú Harissen al Hayat B és a Teyszir B apaságú Surt B is jól szerepelt. Előbbi a bronz, utóbbi az ezüst championi címet nyerte el. A senior ménnek között aztán fordult a kocka, és magyar himnusszal zárult a szombati nap. Itt ugyanis a Pelsonius Ménesben Parti Imre által tenyésztett Safar P (Hakim-Safira P) szerezte meg az arany champion címet. A Bábolnai Ménesben álló Said B (Malik B-Szultana B) az ezüst champion, míg a lengyel Good Boy (Pegasus-Gvarka) a bronz champion címet nyerte el. A legjobb egyiptomi származású ló címet a távlovás sportban is sikeres Nadeem B nyerte bábolnai színekben. Összességében szép és jól előkészített arab lovakat láttunk, külön öröm, hogy a nemzetközi mezőnyben a magyar tenyésztésű lovak nem játszottak alárendelt szerepet.

Shagya-arabok – szemüveget a bíróknak!?

A Nemzetközi Shagya-arab Tenyésztő Szövetség (ISG) legmagasabb tenyésztési eseménye az Európa Championátus, melyet évente más-más shagya-arab tenyésztő nemzet rendez. Az idei jubileumi évben Bábolna kapta meg ennek rendezési jogát. Így aztán a kontinens legjobb shagya-arab lovai adtak randevút egymásnak a fajta bölcsőjében. Az idei eseményen is egyértelmű volt a magyar tenyésztés, főképp a Bábolnai Arab Ménes vezető szerepe, mely immár jó néhány éve töretlenül tart. Tanulságos volt a rendezvény azért is,

Senior arany champion kanca, a lengyel tenyésztésű Emethyna

mert aki idelátogatott, az valóban képet kapott a Bábolnai Ménes mai állományáról, ezzel az utóbbi majd két évtized tenyésztői munkájáról. Ki kell emelni a ménes dolgozóinak az egész hétvégén végzett lelkiismeretes munkáját, hiszen egy

egész háttérgepezetnek kellett pontosan összedolgozni azért, hogy a kilátogató nézők gondatlanul szórakozhassanak. Jó színvonalú felvezetések láthatunk, kiemelhető ebben a szinte fáradhatatlan Molnár László, Vaskó Tamás és Bertók Mátyás munkája. Persze a főszereplők a lovak voltak, amelyek igazán feldobták a hétvége hangulatát. Lássuk az eredményeket:

A szombati napon a junior kanca- és ménosztályok kerültek lebonyolításra. Ezekben a fiatal osztályokban dominált a ménes „új” törzsmén-generációja, különösen Gazal XXI, illetve O'Bajan XXVI törzsmén, alias Bekecs O'Bajan 113.

Magyar tenyésztésű arany champion senior mén a Pelsonius Ménesből, Safar P

Az éves csikók között az egykor Bábolnáról elszármazott és világsikert befutó Koheilan IV vonal felélesztésére történő kísérletnek lehetünk tanúi a Koheilan XIV néven felállított Wiesbaden ox utód, El Vis ox csikói révén. A bírálati eredmények alapján pozitív eredménnyel. Csikói nemes, orientális kisugárzásúak, bár csontalapjuk elmarad a Bábolnán megszokottól. Az O'Bajan XXVI (O'Bajan XXIII–Gazal XI) törzsmén meghálálta a belévetett bizalmat, hiszen sokáig háttérbe szorult népszerűbb apai testvére, O'Bajan XXVIII Basa mögött. Most két olyan osztálygyőztes, tüzes méncsikóval mutatkozott be, amire mindenki felkapta a fejét. Ezzel úgy tűnik, sikerült a hátsó típus megtestesítőjének számító O'Bajan XXIII Basco magjának végképp szárba szökkenni a ménesben. Hasonlók mondhatók el Gazal XIX Parisról is, amely az egész szemlén rendkívül jó ménutódaival hívta fel magára a figyelmet. Egyikük, Gazal XXI itt, a fiatal osztályokban mutatott ráadás, tömeges és jó mozgású csikóival adott okot a bizakodásra. Különösen azok az utódok voltak reménykeltők, amelyeknél sikerült a pettkó-szandtneri elvek szerint a Gazal vonal halmozása. Így például a junior kanca, Champion Gazal XXI-3 (Gazal XXI–265 Gazal XVII) esetén, amely később a legjobb kanca címet is elnyerte. A junior rezerv

champion kanca Shagya VIII-1 lett, amely a külföldre eladott, hatalmas utódainak egyike, már kétévesen impozáns méretekkel és mozgással. A méneknél szintén erőteljes volt a bábolnai fölény, hiszen az osztrák és a szlovák konkurenciának itt sem sikerült labdába rúgnia. A junior mén champion a Bábolnai Ménesbirtok Kft. O'Bajan XXIV-2 nevű ménje lett, a klasszikus Gazal X O'Bajan „golden cross” minden előnyét felmutatva, valami egé-

szlen különleges csillogással és légies mozgással, igen jó nyakkal, felsővonallal. A rezerv champion ennek a bátyja, a hároméves O'Bajan XVIII anyából született O'Bajan XXVI-1 lett hasonló kvalitásokkal. Összességében reményt keltő fiatal shagya-arab állományt láthattunk, a gyenge pont talán a lábszerkezet és itt-ott a mozgás rugalmassága, amelynek javítására oda kell figyelni a jövőben (is).

A felnőtt shagya-arab osztályokat vasárnap vezették fel bírálatra.

O'Bajan XXVI törzsmén remek ivadékokkal vétette észre magát. A képen O'Bajan XXVI, 2 éves junior champion mén

Mindjárt reggel egy népes és a szemle addigi osztályai közül a legjobb minőségű 4-6 éves kancaosztállyal. Kintről nézve nehezen lehetett megérteni a bírói koncepciót, amely egyáltalán nem tűnt következetesnek, főleg a mozgás megítélésében sokszor váltott ki értetlenséget a nézőkben. A 4-6 éves mének osztályában két egykori junior Európa-champion mént is láthattunk Shagya VI-3, illetve Koheilan Fáraó P személyében. Mindez mégsem tudta meghatni a bírálókat, így a szokatlanul alacsony, 8 pont alatti átlagpontszám is elég volt a győzelemhez a bábolnai tenyésztésű Shagya VI-3 számára. A következő kategóriák, a 7-10 éves kancák és mének osztálya gyakorlatilag az erejük teljében levő tenyészállatokat prezentálta, különösen a mének tekintetében erős felhozattal, sajnos megint érthetetlen pontszámokat kiváltva. Az osztályt végül némi megnyugvásra teljesen megérdemelten a tisztá Gazal típust képviselő Gazal XXII nyerte, az a mén, amely a díjugrató-bemutatón is fenyesen szerepelt. Ezután jólesett a pihenő, mikor is egy, a rendezvényhez méltó színvonalas bemutatót a fajta legjobb sportteljesítménnyel rendelkező lovas is fellépett, Gazal XXII Szentirmai Péterrel és Mersuch Emilia P Kotroczó Róberttel korlátugratásban, a GP szintű díjló, Koheilan Tajmir P Pacht Péterrel pedig díjugratásban. Emellett fogatkarusszal, Hamza Viktória szabadidomítása és egy 12 lovas, látványos lovaskarusszal-bemutató is volt a ménes dolgozóinak, valamint a Pettkó-Szandtner Lovas Szakiskola diákjainak részvételével.

Következtek a 11 éves és idősebb kancák és mének osztályai. Ezek azok az osztályok, amelyek nekem mindig is a személyes kedvenceim, hiszen itt olyan, idősebb tenyészállatokat láthatunk, amelyek mögött esetenként komoly teljesítmény áll. Ha lehet képletesen fogalmazni, ez a „családi ezüst”, amelyet csak ünnepnapok alkalmával láthat így

A szemle legjobb shagya-arab kancája díjat és a junior kanca champion címet is a bábolnai tenyésztésű Gazal XXI-3 nyerte

225 év történelme dióhéjban

Az 1789-ben alapított ménes először Mezőhegyes fiókméneseként működött, majd hamar önállóvá vált. Meghatározó időpont a történetében 1816, amikor megszületett a császári döntés, hogy Bábolnán kizárólag keleti vérű, jelesül arab ménnek fedezzenek. Ezt követően az arab telivér tiszta vérű tenyésztése mellett kialakult egy magas arab vérhányadú lóállomány, amely használati szempontokból sok tekintetben jobb volt még a tiszta vérű lovaknál is. Ezt követően e két fajta egymást erősítve, kéz a kézben jár mind a mai napig Bábolnán. A megfelelő tenyészanyag beszerzése kockázatos és drága mulatság volt. Többször indult lóvásárló expedíció Szíriába és a Közel-Keletre, így került Bábolnára 1836-ban a mézszürke Shagya ox is, amely a Bábolnán kialakuló nemes arab vérű fajta egyik meghatározó örökítőjének bizonyult, olyannyira, hogy máig a legjelentősebb törzs a shagya, amelyről a fajta 1979-ben a nevét kapta. A ménes életében fordulópontra volt a kiegyezés. A lótenyésztés irányítása átkerült a katonaságtól a Földművelésügyi Minisztériumhoz. Ott a zseniális szakember és szervező, Kozma Ferenc nemcsak az arab vérű lóállomány szakszerű összevonásáról és szelekciójáról intézkedett, hanem megalkotta a ménesbirtok-rendszert, amely kiváló gazdálkodása révén ezután biztosította a lótenyésztés gazdasági hátterét. A 19-20. század fordulóján Fedlallah El Hedad Mihály korszakos jelentőségű tenyészanyag-beszerzésével szinte kialakultak a bábolnai arab fajta mai törzsei (O'Bajan, Mersuch, Siglavý Bagdady, Koheilan). Az 1900-as párizsi világiállítás sikerei fényesen igazolták a tenyésztői munkát. Az első világháború utáni román megszállás, majd a lovak elrekvirálása után a semmiből kellett újrateremteni a ménest. Ez megint zseniális szakemberek, mint pl. Hajnyi Artúr ménesparancsnok segítségével sikerült. Pettkó-Szandtner Tibor 1932-től datálódó ménesvezetői munkássága pedig minderre feltette a koronát, és Európa legszínvonalasabb arab tenyésztésévé változtatta Bábolnát. Tenyésztői zsenialitása a mai napig tetten érhető a törzsek megszilárdításában. A második világháború után súlyos veszteségek érték a ménest, ezt tovább fokozta, hogy úgy tűnt, a szocialista mezőgazdaságnak nem volt szüksége az arab lóra. Sok neves és névtelen lovasember ügyességére volt szükség, hogy az arab ló ne tűnjön el nyomtalanul. A következő fordulópontra 1968, amikor a Nemzetközi Arab Telivér Tenyésztő Szervezet (WAHO) megalakult, és kimutatásaiból kiderült, Bábolnán mindössze két tiszta vérű arab telivér kanca maradt. Ezt követően tíz kanca és három mén érkezett Egyiptomból. Miközben a telivér állománynak létszükséglete volt a vérfrissítés, a shagya-arab fajta túlzott átkeresztetése a sivatagi arabokkal az eredeti shagya törzsek vesztes elűnését és a régi bábolnai típus elvesztését hozták. Közben 1979-ben megalakult a Bábolnai Arab Lovak Nemzetközi Tenyésztő Szervezete (ISG), amely miután az akkori szocialista vezetés nem járult hozzá a bábolnai arab elnevezéshez, a shagya-arab nevet adta a fajtának. Így érkezett el a rendszerváltás, mikor az alapítás 200. évfordulóján 1989–90-ben teljes tenyészétszempolitikai fordulattal visszaállt az eredeti bábolnai koncepció. A külföldre került, eredeti típusát megőrző shagya-arab ménimportokkal, bérletekkel, vásárlásokkal sikerült újjáéleszteni Bábolnán az állományt. Ebben szerepet vállalt dr. Hecker Walter és Rombauer Tamás vezetésével a fajta hazai és nemzetközi tenyésztő-egyesülete (MALE és az ISG). Bábolna bekapcsolódott a nemzetközi vérkeringésbe, újra visszaszerezte vezető szerepét a shagya-arab fajta tenyésztésében. 2001-ben az addig a Bábolna Rt.-hez tartozó ménes önálló lett, és létrejött az állami tulajdonú Bábolna Nemzeti Ménesbirtok Kft. 2004 óta törvény mondja ki, hogy az őshonos shagya-arab ló nemzeti kincs. 2014-ben, a ménes alapításának 225. évében nagyszabású ménesi infrastruktúrafejlesztést jelentett be Budai Gyula államtitkár, melynek megvalósulásával új korszak köszönthet be Bábolna életében. ■

Gazal XIX-4 jött, látott, győzött, Senior champion és a szemle legjobb ménje

együtt az ember. Ezért aztán joggal várta mindenki, hogy előkerülnek a magasabb pontszámok, amellyel azonban meglehetősen szűkmarkúan bántak a bírók. A kor okozta hibákat viszont gyakran 6-osokkal honorálták. Nem került elő a 10-es a király kategóriában, a legidősebb mének osztályában, amely mindenképpen hiányérzetet keltett a fajtát ünnepleni összegyűlt lelkes közönségben. Tisztelt bíró sporttársak, ez akarva-akaratlanul azt üzeni, hogy a fajtaátlag a néhány évvel ezelőtthez képest ennyit romlott? Alig hiszem.

A senior kanca champion a 263 Gazal XVII „Ügyes” lett, amely igazi keleti kisugárzással rendelkezik, emellett kiváló fogatlóként is megállja a helyét. A kanca rezerv champion 274 Shagya VI, a tavalyi junior Európa-champion kanca idősebb nővére lett, amely parádés mozgásával melengette meg a szívünket. A mének osztályában borult a papírforma, hiszen a favorit, a tavalyi évi ISG Champion O'Bajan XXIX-et a bírók osztályában csak a második helyre tartották érdemesnek, így nem indulhatott címe megvédéséért. Ezt a címet ugyanis

a legmagasabb összpontszámmal (8,43) Gazal XIX-4 (Gazal XIX-Paris-Majesta) szerezte meg. A gyönyörű mén a Gazal törzsre jellemző minden tulajdonsággal rendelkezik, szinte a földet sem érintő lebegő ügetést bemutatva jött, látott, győzött. A Bábolnai Ménesbirtok Kft. által az egyik legértékesebb import Gazal vonalú kancája, Majesta után tenyésztett mén később sokáig a Pettkó-Szandtner Tibor Lovas Szakképző Iskolában teljesített szolgálatot iskolalóként, majd Jónás Melinda tanárnő megvásárolta, kiképezte, és felkészítette a show-ra. Teljes sikerrel, olyannyira, hogy a szemle legeredményesebb ménje címet is elnyerte. A rezerv champion címet Gazal XXII nyerte, amely a díjugrató-bemutatók miatt kissé talán már elfáradt a nap végén a championátusra, a második hellyel vizsgalódott.

Összességében egy színvonalas, jól megrendezett szemlét láttunk, amely méltó volt a 225 éves ménes születésnapjára. Kár, hogy ugyanezt nem mondhatjuk el a bíráskodás színvonaláról. Ettől függetlenül reméljük, nem kell újra nyolc évet várni egy hasonló tenyésztési eseményre Bábolnán. Ha lehet tippet adni, az 1816-os döntés 200. évfordulója ugyancsak méltó lenne a megünneplésre. ■